

Een beter Europa begint nu

In Europa zijn democratie, mensenrechten en milieubescherming het eerst en het meest ontwikkeld en is de doodstraf het eerst verdwenen. Het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa is uniek, met een rechtsgang naar het Europese Hof voor de Rechten van de Mens die voor alle Europeanen openstaat. De Europese Unie heeft bijgedragen aan de welvaart van landen en burgers en hebben de politieke tegenstellingen dusdanig verminderd dat tussen de lidstaten nooit meer een gewapend conflict is ontstaan. De Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) is als grootste regionale veiligheidsorganisatie ter wereld vooral bezig met early warning, conflictpreventie en crisismangement – om nieuwe oorlogen op het continent te voorkomen. De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) is na het einde van de Koude Oorlog die Europa vijftig jaar lang verdeelde, uitgegroeid tot een breed Atlantisch-Europees bondgenootschap, met de voormalige vijanden als lid en Rusland als partner for peace. Samenwerken is goed – als het tot iets goeds leidt. Maar dat is niet vanzelfsprekend.

Ondanks alle gegarandeerde mensenrechten in Europa worden nog veel mensen feitelijk achtergesteld. En wie een beroep op het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg doet, wordt geconfronteerd met tienduizenden wachtenden voor zich en een botte onwil van de lidstaten van de Raad van Europa om voor deugdelijke financiering te zorgen. De NAVO verbindt wel voormalige vijanden in Europa maar heeft nu de hele wereld tot mogelijk interventiegebied verklaard en is betrokken geraakt bij hopeloze oorlogen in Irak en Afghanistan. En in de Europese Unie zijn lang niet alle delen even welvarend. Burgers in lidstaten voelen zich uitgespeeld tegen burgers in andere lidstaten. De Europese Unie ontwikkelt zich naar een ongewenste Europese superstaat, met één vlag, één volkslied, één munt, één monetair beleid en met aspiraties voor één grondwet, één buitenlands en defensiebeleid, een leidende rol in de wereldeconomie en wereldpolitiek – en bar weinig oog voor wat burgers bezighoudt en binden kan. Monetaire samenwerking in EU-verband is een goede zaak maar de overhaaste invoering van de euro was dat niet. Transparante afspraken over hoe er wordt samengewerkt zijn hard nodig maar op de Europese Grondwet zaten weinig burgers te wachten. Vrij verkeer in de Europese Unie van mensen, kapitaal en arbeid is nastrevenswaardig maar het invoeren van een Dienstenrichtlijn of ongereguleerde arbeidsmigratie van Oost- naar West-Europa is dat zeker niet. Door EU-beleid worden energiebedrijven, spoorwegen en postdiensten niet beter op elkaar afgestemd maar tegen elkaar uitgespeeld. Geprobeerd wordt om de sociale wetgeving en cao's van de verschillende landen met elkaar te laten concurreren. Het wegvallen van binnengrenzen was een stap vooruit maar dat daardoor ook internationale criminaliteit en terroristen ruim baan gekregen hebben, is achteruitgang. Dat geldt evenzeer voor de verandering van de Europese Unie in een Fort Europa dat steeds moeilijker toegankelijk is voor mensen die op de vlucht zijn voor geweld, onderdrukking en armoede; ze stuiten op muren, prikkeldraad en gewapende patrouilles bij de buitengrenzen van de EU. Het ambitieuze werkprogramma van de Europese Commissie voor dit jaar lijkt meer dan ooit op een regeringsverklaring. Twintig strategische en vaak vérgaande initiatieven staan erin op terreinen waar niemand zit te wachten op meer vanuit Brussel gedicteerde regels. Dat gaat dus niet goed.

Hoe kan het beter?

In een democratischer Europa horen burgers meer te zeggen hebben over alles wat hen aangaat. Dat betekent dat beslissingen die genomen worden in Europese samenwerkingsverbanden door de burgers gezien, begrepen en gecontroleerd moeten

kunnen worden – en ook zo dicht mogelijk bij hen genomen moeten worden. In de Europese Unie is het tegenovergestelde gebeurd. Steeds meer bevoegdheden zijn toegedeeld aan de organen van de Unie, ten koste van nationale regeringen en parlementen. Slecht controleerbare Europese organen als de Europese Commissie, de Europese Centrale Bank en de Europese Raad beslissen steeds vaker over inrichting van de nationale regelgeving zonder dat daarop democratische controle mogelijk is. Het Europees Parlement staat ver van de burgers af en fungeert niet als parlement. De overdracht van steeds meer nationale macht naar intergouvernementele en supranationale organen van de Unie leidt tot democratische erosie en ongecontroleerde besluitvorming. Dat proces moet worden afgeremd en op een aantal punten gekeerd. De rol van nationale parlementen binnen de Europese Unie dient daarom vergroot te worden. Het Nederlandse parlement kent sinds 2006 een gemengde commissie uit Tweede en Eerste Kamer, die nagaat of voorstellen van de Europese Commissie zich verdragen met bevoegdheden, subsidiariteit en proportionaliteit. Hoewel de commissie zijn best doet, is er van daadwerkelijke controle vooraf op Brusselse plannen nog geen sprake. In april dient er een evaluatie op tafel te liggen, op basis waarvan besloten kan worden hoe deze controle vooraf veel effectiever kan. Dat vereist echter een totaal andere houding van beide Kamers van ons parlement.

Het nationale vetorecht mag niet nog verder beperkt worden door steeds meer besluitvorming bij gekwalificeerde meerderheid, zoals de Europese Grondwet wil. En er dienen beperkingen te worden opgelegd aan wat er tot de ‘interne economische markt’ van de Europese Unie gerekend mag worden. Daarbij dient niet beslissend te zijn of iets wel of niet verhandeld kán worden, maar of we willen dat het als economisch goed verhandeld wordt. De Europese Commissie heeft, met steun van de regeringen van de lidstaten, ten onrechte vrij baan gegeven aan het neoliberalisme op de interne markt, waardoor veel wat van maatschappelijke waarde is weerloos geworden is. Onder druk van het neoliberalisme heeft de Europese Unie de lidstaten gedwongen hun publieke sector en sociale voorzieningen uit te kleden en af te breken en steeds meer sectoren open te stellen voor marktwerking, met alle funeste gevolgen voor de kwaliteit en samenhang van de samenleving. Verankering van dat neoliberalisme in de Europese Grondwet was op zich al reden genoeg om nee te stemmen.

Europarlementariërs hebben niet de taak om ‘Brussel’ in Nederland te vertegenwoordigen, maar dienen juist de belangen van de Nederlandse burgers in dit Europese samenwerkingsverband te bepleiten en te behartigen. Daarvoor dient de relatie tussen nationaal en Europees Parlement versterkt te worden. Dat kan door invoering van zogenoemde ‘dubbelmandaten’: leden van het nationale parlement zijn tevens lid van het Europees Parlement. Verder dient de bestuurlijke drukte van het Europees Parlement beperkt te worden. Dat kan door minder EU-regelgeving en door minder onnodige bezigheden zoals het heen- en weergereis tussen de vergaderlocaties in Brussel en Straatsburg.

Hoofregel dient te zijn dat zaken die nationaal geregeld kunnen worden, ook door de lidstaten zelf worden georganiseerd. Nationale besluitvorming kan in de meeste gevallen sneller verlopen en maakt maatwerk mogelijk. Voor elk probleem moet een oplossing op maat worden gezocht. Zodra is vastgesteld dat de EU bevoegd is en (gedeeltelijke) Europese zeggenschap wenselijk is, moet vastgesteld worden of de genomen maatregelen wel in verhouding staan tot het probleem. Zo niet dan dient de zaak aan de nationale staten overgelaten worden. Verder verdienen kaderrichtlijnen de voorkeur boven gedetailleerde regelgeving. Een nadere afstemming kan altijd op het niveau van de lidstaat plaatshebben. Zaken zoals onderwijs, gezondheidszorg, sociaal beleid, openbaar vervoer en volkshuisvesting zijn primair nationale aangelegenheden. Emissienormen voor wegvervoer en

Europese samenwerking in de luchtvaartsector kunnen bijdragen dat de Europese Unie als geheel de afspraken uit het klimaatverdrag van Kyoto naleeft. Ook voor verwerking en export van afval is het zinvol Europese afspraken te maken. Maar ook op milieugebied moeten meer zaken aan de lidstaten overgelaten worden. De beslissing om al dan niet door te gaan met de opwekking van kernenergie is een voorbeeld daarvan.

Er zijn nog grote verschillen in het asielbeleid van lidstaten, wat 'asielshoppen' en misbruik in de hand werkt. Bovendien leidt dit tot een race to the bottom, omdat veel lidstaten proberen minder aantrekkelijk te zijn voor asielzoekers dan het buurland. Daardoor komen de rechten van vluchtelingen in gevaar. Binnen de Europese Unie wordt gewerkt aan één Europees asielbeleid te komen waarin iedere lidstaat dezelfde procedure zal hanteren voor toelating van asielzoekers in de lidstaten. Deze asielprocedure dient ten volle te voldoen aan de verdragen die daarover zijn gesloten. Voor politieke vluchtelingen moet altijd plaats zijn in Europa. Om steun voor het verlenen van asiel te behouden moeten er afspraken worden gemaakt over evenredige verdeling van asielzoekers over de lidstaten.

Een sociaal Europa is een Europa waarin lidstaten niet met elkaar concurreren op arbeidsvoorwaarden en publieke en sociale voorzieningen en waarin multinationals geen vrij baan gegeven wordt om landen en mensen tegen elkaar uit te spelen. Grootschalige harmonisering van sociale wetgeving is niet wenselijk, al is het alleen maar vanwege de enorme verschillen in levensstandaard tussen verschillende lidstaten. Wel dienen armere lidstaten actief geholpen te worden met het verhogen van hun sociale peil.

Op het terrein van buitenlandse politiek bestaan grote verschillen. Een verplichting om toch een gemeenschappelijk buitenlands beleid te voeren, kan slechts een Transatlantische politiek opleveren, met Europa ondergeschikt aan Amerika. Het recht van EU-lidstaten om een betere buitenlandse politiek te voeren dan binnen zo'n kader mogelijk is, kan het beste worden beschermd door de vrije keuze van de Europese staten te behouden en te versterken. Dat staat coördinatie van humanitaire hulp en andere nuttige initiatieven niet in de weg. Een Europese minister van Buitenlandse Zaken is niet wenselijk en dat geldt ook voor een EU-leger. Het alternatief voor politieke, economische en militaire supermacht Amerika is niet superstaat Europa maar internationale samenwerking, ontwikkeling en ontwapening.

Vele wegen kunnen leiden naar Europese samenwerking, zónder inbreuk te maken op verworvenheden op democratisch, sociaal en cultureel terrein. Dat accentueert dat het niet de vraag is of we in Europa moeten samenwerken maar hóe we dat moeten doen en wiens belangen en welke waarden daarbij richtinggevend horen te zijn. Daarbij dient niet gefocust te worden op de Europese Unie maar ook gekeken te worden naar andere samenwerkingsmogelijkheden. Laat de EU bijvoorbeeld zo snel mogelijk toetreden tot het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, zoals ik samen met mijn Eerste Kamercollega Ed van Thijn in de Raad van Europa en het Nederlandse parlement heb voorgesteld. Daar hebben we geen Europese Grondwet voor nodig. Dat is een onnodige en provocatieve doublure. Net als de recente oprichting van een EU-agentschap voor fundamentele rechten, een platte imperialistische poging van de Europese Unie om de Raad van Europa nog verder onderuit te halen. Laten we weer beseffen dat er in Europa veel meer is dan de EU en meer kan dan de EU. Weg met de eenkennigheid, leve de diversiteit!